

Mindfulness in Marriage and Mindfulness in Parenting as Predictors of Social Skills in Early Childhood*

Zahide Gül KARAAĞAÇ^{a**} (ORCID ID - 0000-0001-6702-5243)

M. Engin DENİZ^a (ORCID ID - 0000-0002-7930-3121)

^aYıldız Technical University, Faculty of Education, İstanbul/Türkiye

Article Info

DOI: 10.14812/cuefd.1205785

Article history:

Received 16.11.2022

Revised 03.04.2023

Accepted 07.04.2023

Keywords:

Early Childhood,
Mindfulness in Marriage,
Mindfulness in Parenting,
Social Skills.

Research Article

Abstract

The purpose of this study is to investigate the relationship between children's social skills in early childhood, mindfulness in parenting, and mindfulness in marriage. The research was conducted based on the correlational survey model. The participants are 279 parents with children aged 3-7 years. The instruments that used for data collection were the Preschool and Kindergarten Behavior Scale (PKBS-2), Mindfulness in Marriage Scale (MMS), Mindfulness in Parenting Questionnaire (MPQ) and Personal Information Form. Independent samples t-test, correlation analysis, and multiple linear regression analysis were used to analyze the data. The results show that mindfulness in marriage and mindfulness in parenting have a positive and significant relationship with social skills in early childhood. According to the results of the regression analysis, mindfulness in marriage and mindfulness in parenting are significant predictors of children's social skills. The regression model has explained 27% of social skills. The research findings were discussed in light of the literature.

Erken Çocukluk Döneminde Sosyal Becerilerin Yordayıcıları Olarak Evlilikte Bilinçli Farkındalık ve Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık

Makale Bilgisi

DOI: 10.14812/cuefd.1205785

Makale Geçmişi:

Geliş 16.11.2022

Düzeltilme 03.04.2023

Kabul 07.04.2023

Anahtar Kelimeler:

Erken Çocukluk Dönemi
Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık,
Evlilikte Bilinçli Farkındalık,
Sosyal Beceri.

Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışmanın amacı, erken çocukluk dönemindeki çocukların sosyal becerileri ile ebeveynlikte bilinçli farkındalık ve evlilikte bilinçli farkındalık arasındaki ilişkileri araştırmaktır. Araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı olarak yürütülmüştür. Katılımcılar 3-7 yaş arasında çocuk sahibi olan 279 ebeveynidir. Veri toplama araçları olarak Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği, Evlilikte Bilinçli Farkındalık Ölçeği ve Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde bağımsız örneklem t-Testi, korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizleri uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık erken çocukluk döneminde sosyal becerileri ile pozitif yönde anlamlı ilişki göstermiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık sosyal becerinin anlamlı yordayıcılarıdır. Ortaya çıkan regresyon modeli sosyal becerilerin %27'sini açıklamaktadır. Araştırma bulguları ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

* This study has been created of the master thesis of Arş. Gör. Zahide Gül KARAAĞAÇ supervised by Prof. Dr. M. Engin DENİZ, and presented as an "oral presentation" at the 6th International Turkcess Congress on Education and Social Sciences between 30th October-2th November 2020.

**Corresponding Author: zgul@yildiz.edu.tr

Introduction

Social development in early childhood is a space where socialization takes place, where the child develops relationships with others and where he or she behaves socially to recognize his or her own abilities and limitations. Social development contributes to the formation of the child's self and helps the child learn the nature of social contexts such as family, school, etc., as well as the basic dynamics of building relationships with others (Howes & James, 2002; Karataş, 2019). Social skills, on the other hand, can be defined as a set of behaviors that increase an individual's conformity to the environment displayed in the socialization process. Social skills are behaviors that are accepted by others, enable positive responses to be obtained, and protect against negative responses (Cartledge & Milburn, 1978; Elliot et al., 1993). Studies show that social skills have important positive effects on individuals. Social skills have shown positive relationships constructive interaction between the child and parents and other adults (Özyürek et al., 2014; Segrin & Taylor, 2007), motivation (Köyceğiz & Özbey, 2019), school readiness (Ziv, 2012), understanding of emotions and social problem solving (Dereli, 2008; Dereli-İman, 2013), self-esteem (Riggio et al., 1990), relationship quality and well-being (Demir, Jaafar, Bilyk & Mohd Ariff, 2012), relationship building and maintenance (Deniz et al., 2005), self-efficacy, life satisfaction, hope, happiness, environmental wisdom and quality of life (Segrin & Taylor, 2007). Socially accepted behaviors are directly associated with fewer mental health problems and higher self-esteem (McCoy et al., 2009). Social skills enable individuals to protect their rights in appropriate and constructive ways (Kinik & Odacı, 2019). They contribute to the maintenance of basic values, such as sharing social skills in preschool years, being respectful, initiating and maintaining relationships with others (Dereli-İman, 2014). In addition, it was found by McClelland and Morrison (2003) that social skills are closely related to the learning abilities of preschool children aged 3 to 4 years. A lack of social skills often causes children to miss positive opportunities and experience negative consequences such as rejection (Gresham & Elliot, 1987). Children who receive earlier social skills support are more emotionally mature, exhibit appropriate behaviors, and are more competent in social interactions than their peers who do not experience this (Bakken, Brown & Dowling, 2017). The occurrence of behavior problems in preschool is a factor in later life and so it is important to develop social skills in early childhood because they ensure that problem behaviors are reduced through the acquisition of positive behaviors.

In the early stages of life, development depends on interactions with the immediate environment (Bronfenbrenner & Morris, 2007). Because social development is based on communication and interaction, one of the best ways to understand children's social development in children is to assess children's relationships with adults (Howes & James, 2002). Parents are functional role models in the child's social development process, both as a parent-child relationships and as part of the spouse subsystem (Parke & Buriel, 1998). Parental involvement in child-related activities and positive behaviors such as appreciation have been found to have a positive relationship with children's prosocial behaviors (Gryczkowski et al., 2018). Social skills are behaviors that are acquired later and are not innate. For this reason, it is important to acquire and develop these behaviors with the support of parents (Karataş, 2019). At this point, the concept of mindfulness in parenting can be mentioned in the development of children's social skills. Mindfulness in parenting is a concept that has been frequently researched in recent years and contributes to building constructive and functional parenting behaviors and the associated quality of the parent-child relationship (Duncan et al., 2009; Han et al., 2019). It is the state of mindfulness in the relationship between the parent and their child (Duncan, 2007). It is the parent's nonjudgmental acceptance of themselves and their child, showing compassion, being aware of their feelings and thoughts, listening carefully to the child, and acting responsibly without being reactive (Bögels et al., 2010; Duncan et al., 2009; Siegel, 2010). Studies have shown that mindfulness has positive effects on the parent, the child, and the parent-child relationship. It reduces somatic complaints, depressive, anxious, and angry behaviors in mothers. This allows mothers to realize that they can regulate their internal experience and change their behavior toward their child (Potharst et al., 2017). A negative relationship has been found between maternal mindfulness and infant social-emotional problems (Braeken et al., 2017). As the level of mindfulness in parenting increases, the parent's negative criticism of him/herself (Moreira &

Canavaro, 2018) and the level of anxiety decreases (van den Heuvel et al., 2015). The flexibility and sensitivity that mindfulness brings to parenting contributes to the child's well-being (Duncan et al., 2009). Mindfulness in parents affects emotional and executive problems in their children, peer problems in a negative way, while prosocial behaviors have an indirect and positive effect (Siu et al., 2016). When examining the literature, it is found that parental mindfulness plays a positive role in the parent-child relationship, and it is believed that it can affect children's social skills. The spousal relationship is another factor that believed to influence children's social skills.

The relationship of spouses and their behavior toward each other affect children and influence child development (McCoy et al., 2009). For instance, parental conflict has been positively associated with children's internalization and externalization disorders (Davies & Cummings, 1998; Xuan et al., 2018). In cases where the relationship between spouses is negative, it has been found that children are not accepted by their peers, boys exhibit problematic behavior, and girls exhibit passive behavior (Şahin, 2015). Marital harmony and satisfaction are positively related to children's social skills and social competence (Aydin, 2018; Özbey, 2013). The social skills of children of spouses who use constructive conflict resolution skills in the marital relationship are high (Hosokowa & Katsura, 2017; McCoy et al., 2009). Marital functionality, positive emotions, warmth, and pleasure in the relationship are positively associated with child adjustment (Stroud et al., 2015). Mindfulness in the marital relationship is a concept that has been increasingly researched in recent years and has positive contributions to the relationship between spouses. Interpersonal mindfulness in marriage is when an individual is in a state of mindfulness in their relationship and interaction with their partner. It can be explained as accepting unconditionally oneself and one's spouse while communicating with one's spouse, being aware of one's feelings and thoughts, and being aware of one's behaviors toward one's spouse (Erus, 2019). Mindfulness helps spouses determine where their minds are moving (Atkinson, 2013). It helps spouses reduce their stress and improve their conflict resolution and communication skills (Gambrel & Piercy, 2015). While studies examining the impact of negative characteristics related to the marital relationship on children are common, studies examining positive characteristics are limited (Vaez et al., 2015). Research highlights the need to identify how children acquire positive behaviors, such as social skills, in the context of the marital relationship (McCoy et al., 2009). However, new research is also needed on what features of healthy marriages shape child adjustment through parenting (Stroud et al., 2015). The contribution of mindfulness in marriage to the marital relationship is well known. However, there is no research findings on the relationship between mindfulness in marriage and children's social skills. Focusing on the dimensions of marriage and parenting is considered an effective way to improve children's social adjustment (Hosokowa & Katsura, 2017). The purpose of this study is to examine the relationship between mindfulness in the marital relationship and the parent-child relationship to children's social skills simultaneously. It has been observed that social skills have been examined in terms of gender in previous studies (Abdi, 2010; Gültekin-Akduman et al., 2015). Within the scope of this study, it is aimed to re-examine social skills in children based on gender and thus to form a scientific basis for their use in social skills training. Below are the research questions for the purpose of the research:

1. Do children's social skill levels differ in terms of gender?
2. Do children's social skills show a significant relationship with mindfulness in marriage and mindfulness in parenting?
3. Are mindfulness in marriage and mindfulness in parenting significant predictors of social skills in children?

Method

Research Model

In this study, it is aimed to determine the characteristics of the relationships between certain characteristics of the study group by using the correlational research model (Büyükoztürk et al., 2019). The data were collected using appropriate and criterion sampling methods. Being married and having 3-7 children are the criteria of the research.

Study Group

In this study, data were collected from married parents living in Istanbul and having children aged 3-7 years. 307 participants had joined. Before the data collection, ethics committee approval was obtained from the Social Sciences Scientific Research Ethics Committee of Yıldız Technical University (Issue No: 73613421-604.01.02-E.2005060306 06/05/2020). Data collection tools were delivered to the participants by hand and via Google Forms. Participants were reached through the researcher's social environment and social media. However, 28 data that were incomplete or incorrect and did not meet the criteria were not included in the study. Demographic information of the study group has been shown in Table 1.

Table 1.
Demographic Characteristics of Parents

Variable	Frequency (f)	Percentage (%)
Gender		
Female	258	92.5
Male	21	7.5
Age		
23-30	63	22.5
31-40	189	67.7
41-51	27	9.7
Income Level		
3,000 and under	23	8.2
3.001-5.000	68	24.4
5.001-7.000	48	17.2
7.001-9.000	57	20.4
9.001-10.000	38	13.6
10,000 and above	45	16.1
Education Status		
Primary	19	6.8
High School	58	20.8
University	171	61.3
Master	24	8.6
Doctorate	7	2.5
Number of Children		
1 child	107	38.4
2 children	136	48.7
3 children	30	10.8
4 children and up	6	2.2
Children's ages		
3 years	32	11.5
4 years old	69	24.7
5 years	115	41.2
6 years old	48	17.2
7 years old	15	5.4
Genders of children		
Girl	140	50.2
Boy	139	49.8
Sum	279	100.0

Table 1 shows the frequency and percentage values of the participants' demographic information. The married individuals who participated in the study, 258 (92.5%) were women and 21 (7.5%) were men. By

age range, 63 (22.5%) of the individuals were between 23-30 years old, 189 (67.7%) were between 31-40, and 27 (9.7%) were between 41-51 years old. Their average age was 34.34 years. By income level, 23 (8.2%) of the individuals had 3,000 and less, 68 (24.4%) had 3,001-5,000, 48 (17.2%) had 5,001-7,000, 57 (20.4%) had 7,001-9,000, 38 (13.6%) had 9,001-10,000 and 45 (16.1%) had 10,000 and more. According to their educational background, 19 (6.8%) of the individuals had an elementary school degree, 58 (20.8%) had a high school degree, 171 (61.3%) had a college degree, 24 (8.6%) had a master's degree, and 7 (2.5%) had a doctorate degree. Regarding the number of children, 107 (38.4%) of the individuals had one child, 136 (48.7%) had two children, 30 (10.8%) had three children, and 6 (2.2%) had four or more children. Of the children evaluated in the survey, 140 (50.2%) were girls and 139 (49.8%) were boys.

Data Collection Tools

Personal Information Form: The Personal Information Form was created by the researcher to obtain the demographic characteristics of the participants. The demographic characteristics to be collected are age, gender, educational status, monthly income of the family, gender of the child, age of the child.

Preschool and Kindergarten Behavior Scale: Preschool and Kindergarten Behavior Scale-2 was developed by Merrell (1995). Turkish adaptation study was made by Özbey and Alisinanoğlu (2009). PKBS-2 aims to determine the social skills and problem behavior levels of children between the ages of 4 and 6. The scale consists of two separate scales: Social Skills Scale and Problem Behavior Scale. Within the scope of this research, Social Skills Scale was used. The Social Skills Scale consists of 23 items and three sub-dimensions. It is a 4-piece Likert type scale. Cronbach Alpha internal consistency coefficients of the Social Skills Scale was found .92 for the Social Cooperation dimension, .88 for the Social Independence and Social Acceptance Skills dimension, .88 for the Social Interaction dimension and .94 for the entire scale. The Social Cooperation dimension measures compatibility in the child's interactions with peers and adults, and the behaviors of fitting into the group. The Social Independence and Social Acceptance Skills dimension measures the child's ability to separate from peers and adults without anxiety and to act alone. The Social Interaction dimension contains substances aimed at the sensitivity of the child towards others. The internal consistency coefficients were obtained .89 for the whole scale, .83 for social cooperation, .81 for social independence and social acceptance skills subscale, and .79 for social interaction in this study.

The Mindfulness in Parenting Questionnaire: The Mindfulness in Parenting Questionnaire (MIPQ) was developed by McCaffrey et al. (2017) to make a psychometric assessment of the mindfulness of parents with children between the ages of 2-16. The scale consisting of 28 items is of the 4-point Likert type. It consists of two dimensions: Mindful Discipline and Being in the Moment with the Child. An increase in the score on the scale indicates that the level of mindfulness in the relationship between the parent and their child has increased. The Turkish version of the scale was created by Gördesli et al. (2019). The adjustment study was conducted with 297 parents who had children between the ages of 3 and 18. The final scale consists of 24 items and two factors: parental self-efficacy and moment with child. The internal consistency coefficient Cronbach's alpha was calculated as .83 for the entire scale, .73 for the Parental Self-Efficacy dimension, and .87 for the Being in the Moment with Child dimension. The internal consistency coefficients were obtained .92 for the entire scale, .84 for being present with the child, and .90 for parent self-efficacy in the study.

Mindfulness in Marriage Scale: The Mindfulness in Marriage Scale was developed by Erus and Deniz (2018) to measure the interpersonal mindfulness levels of married individuals in their relationships with their spouses. The scale consists of 12 items and is of the Likert type of 5. The increase in scores on the scale indicates that the level of mindfulness in the individual's relationship with his or her spouse is increasing. The validity and reliability studies of the scale were conducted with two different groups. For the exploratory factor analysis and reliability calculations, 384 married individuals were reached, and for the confirmatory factor analysis, 162 married individuals were reached. According to the exploratory factor analysis, the scale consists of a single dimension and this dimension explains 42.70% of the total variance. According to the results of reliability analysis, the Cronbach Alpha Internal Consistency Coefficient of the scale was found to be .87 and .85 for two separate study groups. The internal consistency coefficient was obtained .81 in this study.

Data Analysis

The SPSS 22 program (Statistical Package for the Social Sciences) was used for the analysis. First, the frequency and percentage values of the demographic characteristics of the participants were calculated. To determine the normality distributions of the variables, the values of kurtosis and skewness were examined. Table 2 shows the values for kurtosis and skewness of the variables in the study.

Table 2.
Kurtosis and Skewness Coefficients of Variables

	N	Skewness	Kurtosis
Social Skills	279	-.765	.231
Mindfulness in Marriage	279	-.828	.342
Mindfulness in Parenting	279	-.668	.013

As shown in Table 2, the values of skewness and kurtosis of the variables were between -1 and +1. Çokluk et al. (2018) explain that the coefficients of skewness and kurtosis between +1 and -1 indicate the normality of the distribution. Moreover, according to the central limit theorem, a normal distribution is assumed for large samples ($n > 30$) (Field, 2009). Based on all this information, the variables were assumed to have a normal distribution and parametric tests were used. Independent sample t-Test was performed to determine whether social skills were differentiated according to the gender of the children.

Multiple linear regression analyses were conducted to determine the prediction of social skills in terms of mindfulness in marriage and mindfulness in parenting. Before the regression analysis was conducted, some assumptions were tested. When testing the sample size based on these assumptions, the formula $N > 50 + 8m$ (m , number of independent variables) is used. The fact that the number of data included in the analysis is 279 satisfies this assumption. Another assumption is the presence of multicollinearity. Multicollinearity refers to a high ($r > .90$) relationship between variables. To examine the relationships between the variables, Pearson moments multiplicative correlation analysis was used. In this study, the correlation ratio between the variables was found to be between .41 and .51. To test for multicollinearity, the tolerance and VIF values of the independent variables are examined. A tolerance value of less than .10 and a VIF value of greater than 10 indicates multicollinearity (Pallant, 2017). The tolerance values for mindfulness in marriage and mindfulness in parenting were 740 and the VIF values were 1.352. Thus, multicollinearity assumptions were met. Durbin-Watson test was performed to test autocorrelation. The Durbin-Watson value was 1.918 and there was no autocorrelation (Kalaycı, 2005).

Another assumption about the suitability of the data for regression analysis is the outliers. Mahalanobis, Cook's distances and leverage value, Casewise Diagnostic Output and Scatter Plot were examined to determine the outliers. When examining Mahalanobis distances, since there are two independent variables, the value of 13.82 is taken as reference. The critical value for Cook's distance was .014; the leverage was found to be 0.0215 (Field, 2009). A data was detected that exceeded the required reference value for Mahalanobis distance, Cook's distance, and leverage. When examining the scatter plot and casewise diagnostic output, it was found two data. Finally, the output of Casewise Diagnostic was examined to determine the outliers (Pallant, 2017). The two data in the scatter plot were also included in the. As a result of all tests three data were accepted as outliers and were not included in the regression analysis. Multiple linear regression analysis was performed on a total of 276 data.

Findings

1. Findings for the Examination of Social Skills in terms of the Gender of the Child

The result of T-test was performed to determine whether social skills differed by child gender are presented in Table 3.

As can be seen in Table 3, a difference was found between the social skill scores of girls and the social skill scores of boys ($t = 2.319$, $p < .05$). Accordingly, the social skills scores of girls are significantly higher than boys.

Table 3.*Findings of t-Test Analysis Examining Social Skills in Terms of Gender*

Gender	N	Place.	Ss	df	t	p
Girl	140	3.50	.342	277	2.319	.021
Boy	139	3.40	.372			

2. Correlation Coefficients and Descriptive Statistics between Social Skills, Mindfulness in Marriage and Mindfulness in Parenting

Pearson correlation analysis was performed to determine the relationships between social skills, mindfulness in marriage and mindfulness in parenting. The correlation coefficients and descriptive statistics are presented in Table 4.

Table 4.*Correlation Coefficients and Descriptive Statistics between Social Skills, Mindfulness in Marriage, and Mindfulness in Parenting*

Variables	1	2	3
1. Social skills	–		
2. Mindfulness in marriage	.43**	–	
3. Mindfulness in parenting	.41**	.51**	–
Mean	79.44	50.77	81.31
Standard deviation	8.28	6.20	9.97

** $p < .01$

Table 4 shows the relationships between mindfulness in parenting, mindfulness in marriage, and social skills. It is known that the correlation coefficient takes values between -1.00 and +1.00. Values between .00- .30 indicate a low relationship, values between .30- .69 indicate a medium correlation, and values between .70 and above indicate a high correlation (Çokluk et al., 2018). Accordingly, moderately positive significant relationships were found between social skills and mindfulness in marriage ($r = .43$; $p < .01$) and mindfulness in parenting ($r = .41$; $p < .01$). A moderately significant positive relationship was found between mindfulness in marriage and mindfulness in parenting ($r = .51$; $p < .01$). When the mean of the variables was examined, 79.44 points were calculated for social skills, 50.77 for mindfulness in marriage, and 81.31 for mindfulness in parenting.

3. Findings on Mindfulness in Parenting and Mindfulness in Marriage Predicting Children's Social Skills

The result of multiple linear regression analysis was made to determine the degree of prediction of social skills in terms of mindfulness in parenting and mindfulness in marriage. are presented in Table 5.

Table 5.*Regression Analysis of Mindfulness in Marriage and Mindfulness in Parenting Predicting Children's Social Skills*

Variables	B	Standard Error	Beta	t	p	Partial R	Binary R
Constant	1.745	.172		10.166	.000		
Mindfulness in parenting	.233	.052	.270	4.430	.000	.259	.229
Mindfulness in Marriage	.220	.041	.324	5.312	.000	.306	.274

R= .521 R²= .271 F= 50.816 $p < .001$

As can be seen in Table 5, the variables mindfulness in marriage and mindfulness in parenting significantly predicted social skills ($p = .000$). It was found that 27% of the total variance in social skills was explained by mindfulness in marriage and mindfulness in parenting. To determine the order of significance

of the predictive variables, beta values were considered. According to the results, mindfulness in marriage is a higher predictor of social skills than mindfulness in parenting. According to the B coefficient, one unit increase in the mindfulness variable in marriage corresponds to a .233 unit increase in social skills. One unit increase in mindfulness in parenting indicates a .220 unit increase in social skills. This tested model proved to be statistically significant (Sig.= .000). The regression formula for the model obtained is given below.

$$\text{Social Skills} = (.223 * \text{Mindfulness in parenting}) + (.220 * \text{mindfulness in marriage}) + (1.745)$$

Discussion & Conclusion

According to the results of the study in which parents rated their children's social skills, girls' social skills scores were significantly higher than boys' scores. When examining the literature, studies with similar results were found (Abdi, 2010; Groves, 2005; Gültekin-Akduman et al., 2015; Walker, 2002). However, it was also found that social skills scores did not differ significantly with respect to gender (Van Horn et al., 2007). The high social skills scores of girls can be explained by cultural characteristics. When the characteristics of social skills are examined, it is found that they mean interaction and relationship with others. Interaction and relationship require emotional exchange (Riggio et al., 1990). From various research findings, men share fewer emotions depending on their gender role (Abdi, 2010; Chaplin et al., 2005; Deniz et al., 2005; Hovsepian, 2005). Evolutionary psychology suggests that females and males may differ significantly in their social behaviour. Females are found to place more importance on social relationships than males and are more likely to form relationships (Archer, 1996). The high social skill scores of girls can also be explained in terms of children's language development characteristics. It is known that girls have more vocabulary than boys in early childhood and they start speaking earlier (Tümkeya, 2018). Koçak et al. (2014) found that girls' language skills were higher than boys. Parents' gender perceptions may also explain the finding. Eccles et al. (1990) found that gender role stereotypes of parents evaluate the competence of girls and boys differently. In this study, the fact that parents had an attitude of expecting their daughters to be more harmonious, tolerant, and kind in the society may have been reflected in their answers, resulting in higher social skill scores of girls. Therefore, the tendency of girls to interact and share emotionally and the gender perceptions of parents may explain the higher social skill scores of boys.

The interpersonal mindfulness of the participants in the marital relationship predicted the social skills of their children. According to family systems theory, the family consists of subsystems (spouse, siblings, mother-father-child) and the interactions of these subsystems with each other (Minuchin, 1974). It is emphasized that it is important to understand the functions of the family and family subsystems to better understand the individual from a developmental point of view (Minuchin, 1985). Children are influenced by the interrelationship and communication between their parents as much as they are influenced by their parents (Cox & Paley, 1997; Erel & Burman, 1995; Vaez et al., 2015). The quality of the marital relationship has an impact on the social behavior of children (Chen et al., 1994). Children of parents who attempt to constructively resolve conflict in the marital relationship exhibit more socially acceptable behaviors (Hosokawa & Katsura, 2017; McCoy et al., 2009). On the other hand, it is seen that the children of married parents who show destructive behaviors in conflicts have internalization and externalization disorders (Davies & Cummings, 1998; Struge-Apple et al., 2006). In terms of parent, family, and child functioning, it is considered useful to reduce destructive conflict in the marital relationship and to consciously act with mindfulness (Lucas-Thompson et al., 2020). Mindfulness in marriage promotes effective communication between spouses (Wachs & Cordova, 2007). They accept and empathize with their partner without judging (Gambrel & Piercy, 2015). They develop conflict resolution skills by organizing their thoughts in a functional way (Mogahdam & Kazerooni, 2017). The individual who has interpersonal mindfulness in marriage uses emotional skills more effectively towards his partner thanks to increased level and quality of attention (Wachs & Cordova, 2007). Socially skilled individuals demonstrate behaviors of initiating and maintaining effective communication, accepting others, and responding positively in interpersonal relationships (Gresham & Elliot, 1987). They can recognize their emotions and regulate them during the interaction process (Arslan et al., 2011). Children are sensitive

toward the marital relationship (Davies & Cummings, 1998). Thus, they can be influenced by the positive contributions of interpersonal mindfulness in marriage to the marital relationship, and this effect may be reflected in their social skills. These reflections can be interpreted in terms of the spillover hypothesis. As parents' satisfaction with their marriage increases, their investment in their children also increases (Oosterhouse et al., 2019). While dysfunctional marriages may inhibit parents' sensitivity and adjustments necessary to create a safe developmental environment for their children (Oosterhouse et al., 2019), the positive emotions, warmth, and satisfaction that emerge as a result of a functioning marriage also affect the parent-child relationship, and this effect is quite robust (Stroud et al., 2011). Affects and forms of communication experienced in the spouse subsystem have an expansive effect, and parents reflect this on the parent-child subsystem (Rinaldi et al., 2003; Stroud, 2015; Sturge-Apple et al., 2006). When the findings of this study are considered in the context of the spillover effect, the behaviors of participations related to mindfulness in marriage could improve their children's social skills.

Mindfulness in parenting was found to be a significant predictor of children's social skills. Mindfulness in parenting eliminates dysfunctional parenting behaviors and develops better relationship quality with the child (Duncan et al., 2009; Pratschers et al., 2019). This includes clear and unbiased attention to interactions with the child (Bögels et al., 2010). By focusing their attention, parents can listen to their children and better understand their communication with the child (Siegel, 2010). They consciously follow not only verbal expressions, but also body language, tone of voice, physical or emotional cues (Duncan et al., 2009). It can be said that mindfulness in parenting allows for effective use of communication skills. It involves acting more carefully in the context of parenting and using appropriate methods when interacting with the child (Wang et al., 2018). Social skills include appropriate behaviors that maintain interaction to build positive relationships with others, while excluding behaviors that interrupt or end interaction (McClellan & Katz, 1993). This includes communication skills such as active listening and distinguishing between verbal and nonverbal expressions (Avcıoğlu, 2007). It has been found that there is a positive and significant relationship between parents' communication skills and their children's social skills (Köyceğiz & Özbey, 2019). In this context, mindfulness in parenting can contribute to the child's social skills in the communication dimension through effective communication with the child.

Mindfulness in parenting involves the parent's acceptance of themselves and their child (McCaffrey et al., 2017). Parent's acceptance of their child means that the child realizes his/her limits, does not try to change his/her behavior, and especially accepts himself/herself (Gordon, 2013). When the parent does not judge himself and his child, he is free from prejudices and inclusive; thus, ensuring healthy interaction with the child (McKee et al., 2017). Desirable behaviors within the scope of social skills are mostly realized by receiving the acceptance of others (Eisenberg et al., 1983). Interpersonal relationships in early childhood are especially based on the acceptance of children by their peers (Lindsey, 2002). The child can accept peers who are different from him and maintain interaction with them by accepting them in adulthood (McClellan & Katz, 1993). The acceptance of the child by the mother and father shows a positive relationship with the prosocial behaviors of the child (Gülay & Önder, 2011) and the socially adequate behaviors in the child (Chen, 1994). In the parent-child relationship, the child's feeling accepted may be reflected in their social relationships. Thus, mindfulness in parenting can be explanatory of the child's social skills in the acceptance dimension with the parent's acceptance of himself and his child.

Thanks to mindfulness, parents become aware of habits, strong emotions, and automatic reactions that are activated under stress (Bögels et al., 2014). When parents are mindful of parent-child interactions, they can clearly perceive their feelings and thoughts before reacting (Dumas, 2005). In this way, parents can express their feelings and thoughts less reactively (Zhang et al., 2019). They gain the ability to express their negative emotions constructively. Expressing negative emotions in a non-destructive way is a necessity for children's socialization process (Dumas, 2005). Parents' ability to regulate and control emotions is significantly positively related to children's social skills (Özabacı, 2006). Children of parents who can express their emotions without being hurtful and who support the acquisition of autonomy are more involved in the social environment (Engels et al., 2002). Skills such as self-regulation and emotion regulation have an important place in children's socialization. Social skills in early childhood include the behaviors of recognizing, controlling, and expressing anger and rage without hurting them

(Avcioglu, 2007; Kınık & Odacı, 2019; McClellan & Katz, 1993). It is expected that parents who are less stressed and free from automatic responses during this time will be better role models for children who acquire self-regulation skills (Corthorn & Milicic, 2016). The fact that they used self-regulation and emotion regulation skills in the context of mindfulness in parenting could have a positive impact on their children's social skills in this dimension.

One of the components of mindfulness in parenting is parents' compassion for themselves and their child (Duncan et al., 2009). Parental self-compassion means being more sensitive to one's own failures and difficulties, being more kind to oneself, and being less critical (Gouveia et al., 2016). With mindfulness in parenting, parents can learn to approach themselves and their child with compassion (Duncan et al., 2009). Instead of running away from their own and their child's negative and challenging emotions and experiences, parents are with them (Neff & Germer, 2018; Siegel, 2010). Self-compassion also contributes to social relationships (Umphrey & Sherblom, 2014) and social commitment (Neff & Germer, 2018). Parents' acceptance and warmth toward their children shows a positive relationship with children's social skills (Bayındır et al., 2017). Parents being compassionate, sensitive, and observing the child shows a relationship with children's healthy interaction with their peers (Engels et al., 2002). Being attracted to others, caring about their feelings, and helping each other are also among the social skills (McClellan, Katz, 1993). Thus, parents' compassion for themselves and their children leads them to feel calmer in parenting and to show more warmth to their children; this may affect their social skills in the dimension of emotional interaction.

As a result of the research, it was found that interpersonal mindfulness in marriage and interpersonal mindfulness in parenting together significantly predict children's social skills. According to the ecological systems theory, family factors directly affect child development. In the context of the family, the child acquires the ability to adapt to different social environments (Bronfenbrenner, 1986). Considering that the marital relationship also influences the family, it can be said that the marital relationship is effective in children's acquisition of social skills (Bronfenbrenner & Commis, 2007). According to social learning theory, children can experience emotional, cognitive, and behavioral learning through observation and imitation (Bandura & McClelland, 1977). Parents and other adults are important role models for children's learning processes (Bandura, 1969). In this study, mindfulness in marriage and mindfulness in parenting predicts social skills in children can be explained by the concept of social modeling based on social learning theory and the environmental impact of ecological system theory. The fact that the child's parents are role models both in the relationship they establish with themselves as parents and in the relationship with their spouse by empathizing and expressing their feelings and thoughts can allow the child to learn these things through observation and experience and to transfer them to their own social skill processes.

In this study, mindfulness in marriage and mindfulness in parenting significantly predict children's social skills. One of the most important requirements for a healthy individual is to establish healthy relationships with others. Social skills form the basis for children's present and future personality and interpersonal relationships. In this study, mindfulness in marriage and mindfulness in parenting were found to be effective in influencing children's social skills. Parents' behavior occupies an important position in their children's development. In this study, a new and different perspective on explaining children's social skills was offered by examining the relationship between spouses and the parent-child relationship together.

This study has some limitations with the innovations it brings to the literature. The first is that it is based on a cross-sectional model. Longitudinal studies can be designed to determine whether the variables examined in this study vary depending on time. Second, it was based on the screening model. The screening model does not provide insights into cause-effect relationships. Experimental research can be conducted to obtain data on how mindfulness in marriage and mindfulness in parenting explain social skills. Third, the study was conducted with parents of children aged 3-7 years. Future research can examine the social skills of children in different specific age groups in terms of mindfulness in marriage and mindfulness in parenting. Fourth, this study examined the independent variables of mindfulness in marriage and mindfulness in parenting. In future studies, variables such as co-parenting and marital

conflict could be added. Thus, it can be examined different variables that influence children's social skills. Fifth, this study explains the social skills of children with normal development. In the future, other studies can be designed to include children with developmental difficulties or behavioral problems in the sample.

Author Contribution Rates

The authors equally contributed to the study.

Ethical Declaration

All the rules in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were complied with, and none of the "Actions Contrary to Scientific Research and Publication Ethics" in the second part of the directive was carried out.

Conflict Statement

The author declares no competing interests.

Türkçe Sürümü

Giriş

Erken çocukluk döneminde sosyal gelişim alanı; çocuğun diğer çocuklar ile ilişkilerini geliştirdiği sosyalleşmenin gerçekleştiği, kendi kapasitesini ve sınırlarını görebilmek için sosyal davranışlarda bulunduğu bir alandır. Sosyal gelişim hem çocuğun benlik oluşumuna katkı sağlar hem de aile, okul vb. sosyal bağlamların doğasını, diğerleri ile ilişki kurmanın temel dinamiklerini öğrenmesine yardımcı olur (Howes & James, 2002; Karataş, 2019). Sosyal beceriler ise bireyin sosyalleşme sürecinde göstermiş olduğu çevresiyle olan uyumunu artırıcı davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir. Sosyal beceriler diğerleri tarafından kabul edilen, olumlu tepkileri almayı sağlayan, olumsuz tepkileri almaktan koruyan davranışlardır (Cartledge & Milburn, 1978; Elliot vd., 1993). Yapılan çalışmalar sosyal becerilerin birey için önemli pozitif etkileri olduğunu göstermektedir. Sosyal beceriler; çocuk ile ebeveynler ve diğer yetişkinler arasında pozitif etkileşim (Özyürek vd., 2014; Segrin & Taylor, 2007) motivasyon (Köyceğiz & Özbey, 2019), okula hazırbulunuşluk (Ziv, 2012), duyguları anlama ve sosyal problem çözme (Dereli, 2008; Dereli-İman, 2013), öz saygı (Riggio vd., 1990), ilişki kalitesi ve iyi oluş (Demir vd., 2012), ilişkileri kurma ve sürdürme (Deniz vd., 2005), öz yeterlik, yaşam doyumu, umut, mutluluk, çevresel bilgelik ve yaşam kalitesi ile pozitif ilişkilidir (Segrin & Taylor, 2007). Sosyal olarak kabul gören davranışlar doğrudan daha az psikolojik problem ve yüksek öz saygı ile ilişkilidir (McCoy vd., 2009). Sosyal beceriler bireyin haklarını uygun ve yapıcı yollarla korumasını sağlamaktadır (Kınık & Odacı, 2019). Okul öncesi dönemde sosyal beceriler paylaşma, saygılı olma, diğerleri ile ilişki başlatma ve sürdürme gibi temel değerlerin korunmasına katkı sağlamaktadır (Dereli-İman, 2014). Ayrıca, McClelland ve Morrison (2003) tarafından sosyal beceri okul öncesi dönemde 3-4 yaşlarındaki çocuklarda öğrenme becerileri ile yakından ilişkili bulunmuştur. Sosyal becerilerin eksikliği çoğunlukla çocukların pozitif fırsatları kaçırmalarına neden olurken reddedilme gibi negatif sonuçlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır (Gresham & Elliot, 1987). Daha erken yaşlarda sosyal becerilerine yönelik müdahaleler gören çocuklar, görmeyen akranlarına göre duygusal olarak daha olgun, uygun davranışlar sergileyen bireylerdir ve sosyal etkileşimlerde daha yetkindirler (Bakken vd., 2017). Okul öncesi dönemde davranış problemleri göstermek ileriki yaşam dönemleri için bir risk faktörüdür ve bundan dolayı erken çocuklukta sosyal becerilerin geliştirilmesi önemlidir. Çünkü olumlu davranışlar kazandırarak problem davranışların azalmasını sağlamaktadır.

Yaşamın erken evrelerinde gelişim yakın çevre ile olan etkileşimlere bağlıdır (Bronfenbrenner & Morris, 2007). Sosyal gelişim iletişim ve etkileşime dayalı olduğu için çocuklarda sosyal gelişimi anlamının en iyi yollarından biri, çocukların yetişkinlerle olan ilişkilerini değerlendirmektir (Howes & James, 2002). Ebeveyn; gerek ebeveyn-çocuk ilişkisinde gerek eş alt sisteminin bir parçası olarak çocuğun sosyal gelişim sürecinde işlevsel bir rol modelidir (Parke & Buriel, 1998). Anne babaların çocukla ilgili etkinliklere katılımlarının, takdir etme gibi pozitif davranışlarının çocukların prososyal davranışları ile pozitif ilişki gösterdiği bulunmuştur (Gryczkowski vd., 2018). Sosyal beceriler, doğuştan getirilen değil sonradan kazanılan davranışlardır. Bu nedenle ebeveynlerin desteği ile bu davranışların kazandırılması ve geliştirilmesi önemlidir (Karataş, 2019). Bu noktada çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde ebeveynlikte bilinçli farkındalık kavramından söz edilebilir. Ebeveynlikte bilinçli farkındalık, yapıcı ve işlevsel ebeveyn davranışlarını ve buna bağlı kaliteli ebeveyn çocuk ilişkisini kurmaya yardım eden, son yıllarda sıklıkla araştırılan bir kavramdır (Duncan vd., 2009; Han vd., 2019). Ebeveynin çocuğuyla ilişkisindeki bilinçli farkındalık hâlidir (Duncan, 2007). Ebeveynin kendini ve çocuğunu yargısızca kabullenmesi, şefkat göstermesi, duygu ve düşüncelerinin farkında olması, çocuğunu dikkatle dinlemesi ve tepkisel olmadan sorumlu davranışlarda bulunmasıdır (Bögels vd., 2010; Duncan vd., 2009; Siegel, 2010). Yapılan çalışmalar bilinçli farkındalığın ebeveyn, çocuğa ve ebeveyn-çocuk ilişkisine olumlu katkıları olduğunu göstermiştir. Annelerin somatik şikayetlerini, depresif, kaygılı ve öfkeli davranışlarını azaltmaktadır. Böylece anneler içsel deneyimlerini düzenleyebileceğini ve çocuğuna yönelik davranışlarını değiştirebileceğini fark edebilirler (Potharst vd., 2017). Annenin bilinçli farkındalığı ile bebeklerin sosyal duygusal problemleri arasında negatif ilişki bulunmuştur (Braeken vd., 2017). Ebeveynlikte bilinçli

farkındalık düzeyi arttıkça ebeveynin kendisine yönelik olumsuz eleştirileri (Moreira & Canavaro, 2018) ve kaygı seviyesi azalmaktadır (van den Heuvel vd., 2015). Ebeveynlikte bilinçli farkındalık sayesinde oluşan esneklik ve duyarlık, çocuğun iyi oluşuna katkı sağlamaktadır (Duncan vd., 2009). Ebeveynlerde bilinçli farkındalık çocuklarında duygusal ve yürütücü problemler, akran sorunlarına negatif yönde etki ederken prososyal davranışlara dolaylı ve pozitif etki etmektedir (Siu vd., 2016). Alanyazın incelendiğinde ebeveyn bilinçli farkındalığının ebeveyn çocuk ilişkisindeki rolünün pozitif olduğu görülmekte ve çocukların sosyal becerileri üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Çocukların sosyal becerilerini etkilediği düşünülen bir diğer etken ise eşler arasındaki ilişkidir.

Eşler arasındaki ilişki ve birbirlerine yönelik davranışları çocuklara yansıtmaktadır ve çocuk gelişimini etkilemektedir (McCoy vd., 2009). Örneğin; ebeveyn çatışması çocukların içselleştirme ve dışsallaştırma bozuklukları ile pozitif ilişki göstermektedir (Davies & Cummings, 1998; Xuan vd., 2018). Eşler arası ilişkinin negatif olduğu durumlarda çocukların akranları tarafından kabul edilmedikleri, erkek çocukların problem davranışlar kız çocuklarının pasif davranışlar gösterdikleri görülmüştür (Şahin, 2015). Evlilik uyumu ve doyumunu çocuklarda sosyal beceri ve sosyal yetkinlikle pozitif ilişki göstermektedir (Aydın, 2018; Özbey, 2013). Evlilik ilişkisinde yapıcı çatışma çözme becerileri kullanan eşlerin çocuklarının sosyal becerileri yüksek olmaktadır (Hosokowa & Katsura, 2017; McCoy vd., 2009). Evliliğin işlevselliği, ilişki içinde olumlu duygular, sıcaklık ve zevk olması çocuk uyumu ile pozitif ilişkilidir (Stroud vd., 2015). Evlilik ilişkisinde bilinçli farkındalık son yıllarda araştırılmaya başlanan ve eş ilişkisine olumlu katkıları olan bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Evlilikte kişilerarası bilinçli farkındalık, bireyin eşiyle olan ilişkisinde ve etkileşiminde bilinçli farkındalık hâlinde olmasıdır. Eşle iletişim kurarken hem kendisini hem eşini koşulsuz bir şekilde kabul etmesi, duygularının ve düşüncelerinin farkında olması, eşine karşı göstermiş olduğu davranışlarının farkında olması şeklinde açıklanabilir (Erus, 2019). Bilinçli farkındalık eşlerin zihinlerinin ne yönde ilerlediğini saptamalarına yardım eder (Atkinson, 2013). Eşlerin streslerini azaltmalarını, çatışma çözme ve iletişim becerilerini artırmaktadır (Gambrel & Piercy, 2015). Evlilik ilişkisine yönelik olumsuz özelliklerin çocuklar üzerindeki etkilerinin araştırıldığı çalışmalar sıklıkla görülürken olumlu özellikleri araştıran çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Şahin, 2015; Vaez vd., 2015). Yapılan araştırmalar çocukların evlilik ilişkisi bağlamında sosyal beceri gibi olumlu davranışları nasıl kazandıklarını belirlemeye yönelik ihtiyacı vurgulamaktadır (McCoy vd., 2009). Bununla birlikte hangi özelliklerdeki sağlıklı evliliklerin ebeveynlik yoluyla çocuğun uyumunu şekillendirdiği konusunda da yeni araştırmaların yapılması gerekli görülmektedir (Stroud vd., 2015). Evlilikte bilinçli farkındalığın evlilik ilişkisine olan katkıları bilinmektedir. Ancak evlilikte bilinçli farkındalığın çocukların sosyal becerileri ile olan ilişkisine yönelik araştırma bulgularına rastlanmamıştır. Evlilik ve ebeveynlik boyutlarına eş zamanlı odaklanmanın çocukların sosyal uyumlarını geliştirmek için etkili bir yol olduğu düşünülmektedir (Hosokowa & Katsura, 2017). Bu çalışmanın amacı, evlilik ilişkisi ve ebeveyn-çocuk ilişkisinde bilinçli farkındalığın eş zamanlı olarak çocukların sosyal becerileriyle olan ilişkisinin incelemesidir. Sosyal becerilerin önceki araştırmalarda cinsiyet açısından incelendiği görülmüştür (Abdi, 2010; Gültekin-Akduman vd., 2015). Bu çalışma kapsamında çocuklarda sosyal becerilerin cinsiyete dayalı olarak yeniden incelenmesi ve böylece sosyal beceri eğitimlerinde kullanılması için bilimsel dayanak oluşturması amaçlanmaktadır. Aşağıda araştırmanın amacına yönelik araştırma soruları verilmiştir:

- 1.) Çocukların sosyal beceri düzeyleri cinsiyet açısından farklılaşmakta mıdır?
- 2.) Çocukların sosyal becerileri ile evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık anlamlı ilişki göstermekte midir?
- 3.) Evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık çocuklarda sosyal becerilerin anlamlı yordayıcıları mıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, ilişkisel araştırma modeli kullanılarak çalışma grubunun belirli özellikleri arasında ilişkilerin niteliklerinin saptanması amaçlanmıştır (Büyüköztürk vd., 2019). Veriler uygun ve ölçüt örnekleme yöntemleri kullanılarak toplanmıştır. Evli olmak ve 3-7 arası çocuk sahibi olmak araştırmanın ölçütleridir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada İstanbul ilinde yaşayan ve 3-7 yaş arası çocuk sahibi olan evli ebeveynlerden veri toplanmıştır. Veri toplama sürecine başlamadan önce Yıldız Teknik Üniversitesi Etik Kurulundan (Sayı No: 73613421-604.01.02-E.2005060306, 06/05/2020) izin alınmıştır. Veri toplama araçları katılımcılara elden ve Google Formlar aracılığıyla ulaştırılmıştır. Katılımcılara araştırmacının sosyal çevresi ve sosyal medya üzerinden ulaşılmıştır. Toplamda 307 katılımcıdan veri toplanmıştır. Ancak eksik, hatalı ve ölçütleri karşılamayan 28 veri araştırmaya dâhil edilmemiştir. Araştırma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.
Araştırmaya Katılan Ebeveynler ile ilgili Demografik Bilgiler

Değişken	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	258	92.5
Erkek	21	7.5
Yaş		
23-30	63	22.5
31-40	189	67.7
41-51	27	9.7
Gelir Düzeyi		
3.000 ve altı	23	8.2
3.001-5.000	68	24.4
5.001-7.000	48	17.2
7.001-9.000	57	20.4
9.001-10.000	38	13.6
10.000 ve üstü	45	16.1
Eğitim Durumu		
İlköğretim	19	6.8
Lise	58	20.8
Üniversite	171	61.3
Yüksek Lisans	24	8.6
Doktora	7	2.5
Çocuk Sayısı		
1 çocuk	107	38.4
2 çocuk	136	48.7
3 çocuk	30	10.8
4 çocuk ve üstü	6	2.2
Çocukların Yaşları		
3 yaş	32	11.5
4 yaş	69	24.7
5 yaş	115	41.2
6 yaş	48	17.2
7 yaş	15	5.4
Çocukların Cinsiyetleri		
Kız	140	50.2
Erkek	139	49.8
Toplam	279	100.0

Tablo 1’de katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzdelik değerleri verilmiştir. Araştırmaya katılan evli bireylerin 258’i (%92.5) kadın, 21’i (%7.5) erkektir. Yaş aralığına göre bireylerin 63’ü (%22.5) 23-30, 189’u (%67.7) 31-40, 27’si (%9.7) 41-51 yaşları arasındadır. Yaş ortalamaları ise

34,34'tür. Gelir düzeyine göre bireylerin 23'si (%8.2) 3.000 ve altı, 68'i (%24.4) 3.001-5.000, 48'i (%17.2) 5.001-7.000, 57'si (%20.4) 7.001-9.000, 38'i (%13.6) 9.001-10.000 ve 45'i (%16.1) 10.000 ve üstü gelir düzeyine sahiptir. Eğitim durumuna göre bireylerin 19'u (%6.8) ilköğretim, 58'i (%20.8) lise, 171'i (%61.3) üniversite, 24'ü (%8.6) yüksek lisans ve 7'si (%2.5) doktora mezundur. Çocuk sayısına göre bireylerin 107'si (%38.4) bir, 136'sı (%48.7) iki, 30'u (%10.8) üç ve 6'sı (%2.2) dört ve üstü çocuk sahibidir. Bireylerin araştırma kapsamında değerlendirdikleri çocuklarının 140'ı (%50.2) kız, 139'u (%49.8) erkektir.

Kullanılan Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu katılımcıların demografik özelliklerini elde edebilmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Elde edilmek istenen demografik özellikler yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ailenin aylık geliri, çocuğun cinsiyeti ve çocuğun yaşı şeklindedir.

Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (PKBS-2): Merrell (1995) tarafından geliştirilen Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nin Özbey ve Alisinanoğlu (2009) tarafından yapılan Türkçe uyarlama versiyonu kullanılmıştır. PKBS-2, 4-6 yaş arasındaki çocukların sosyal beceri ve problem davranış düzeylerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Ölçek Sosyal Beceri Ölçeği ve Problem Davranış Ölçeği olmak üzere iki ayrı ölçekten oluşmaktadır. Bu araştırma kapsamında Sosyal Beceri Ölçeği kullanılmıştır. Sosyal Beceri Ölçeği 23 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Dörtlü Likert tipinde bir ölçektir. Sosyal Beceri Ölçeği'nin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları; sosyal iş birliği boyutu için .92; sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri boyutu için .88, sosyal etkileşim boyutu için .88 ve ölçeğin tamamı için .94 olarak bulunmuştur. Sosyal iş birliği boyutu çocuğun akranlarıyla ve yetişkinlerle olan etkileşimlerinde uyumluluk, gruba uyma davranışlarını ölçmektedir. Sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri boyutu çocuğun akranları ve yetişkinlerden kaygı duymadan ayrılabilmesini, tek başına eylemde bulunabilmesini ölçmektedir. Sosyal etkileşim boyutu ise çocuğun başkalarına yönelik duyarlılığına yönelik maddeler içermektedir. Bu çalışmada elde edilen iç tutarlılık katsayıları ölçeğin tamamı için .89, sosyal iş birliği için .83, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri alt için .81 ve sosyal etkileşim için .79'dur.

Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık Ölçeği: Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık Ölçeği, 2-16 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynlerin bilinçli farkındalıklarının psikometrik değerlendirmesini yapabilmek amacıyla McCaffrey ve diğerleri (2017) tarafından geliştirilmiştir. 28 maddeden oluşan ölçek dörtlü Likert tipindedir. Farkındalıklı Disiplin ve Çocukla Anda Olma olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanın artması ebeveynin çocuğuyla olan ilişkisindeki bilinçli farkındalık düzeyinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Gördesli ve diğerleri (2019) tarafından yapılmıştır. Uyarlama çalışması 3 ve 18 yaş arasında çocuğu olan 297 ebeveyn ile yapılmıştır. Ölçeğin son hâli 24 maddeden ve Ebeveyn Öz Yeterliği ve Çocukla Anda Olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ölçeğin tamamı için .83, Ebeveyn Öz Yeterliği boyutu için .73 ve Çocukla Anda Olma boyutu için .87 olarak hesaplanmıştır. Çocukla Anda Olma boyutu ebeveynin çocuğuyla etkileşim kurduğu süre boyunca kendi içsel deneyimlerinin farkına varıp varmadığını ölçmektedir. Ebeveyn Öz Yeterliği boyutu ise ebeveynin çocuğuna karşı bilinçli farkındalıklı davranışlarda bulunup bulunmadığını ölçmektedir. Bu çalışmada elde edilen iç tutarlılık katsayıları ölçeğin tamamı için .92, çocukla anda olma için .84 ve ebeveyn öz yeterliği için .90'dır.

Evlilikte Bilinçli Farkındalık Ölçeği: Evlilikte Bilinçli Farkındalık Ölçeği evli bireylerin eşleri ile ilişkilerindeki kişilerarası bilinçli farkındalık düzeylerini ölçmek amacıyla Erus ve Deniz (2018) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 12 maddeden oluşmaktadır ve beşli Likert tipindedir. Ölçekten alınan puanların yükselmesi bireyin eşiyile olan ilişkisindeki bilinçli farkındalık düzeyinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları iki ayrı grup ile yürütülmüştür. Açıklayıcı faktör analizi ve güvenilirlik hesaplamaları için 384 evli bireye, doğrulayıcı faktör analizi için 162 evli bireye ulaşılmıştır. Açıklayıcı faktör analizine göre ölçek tek boyuttan oluşmakta ve bu boyut toplam varyansın %42.70'ini açıklamaktadır. Güvenirlik analiz sonuçlarına göre ölçeğin Cronbach Alfa iç Tutarlılık Katsayısı iki ayrı çalışma grubu için .87 ve .85 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada elde edilen iç tutarlılık katsayısı .81'dir.

Veri Analizi

Verilerin analizinde SPSS 22 (Statistical Package for the Social Sciences) programından faydalanılmıştır. İlk olarak katılımcılara ait demografik özelliklerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Değişkenlere ilişkin normallik dağılımlarını belirlemek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Tablo 2’de araştırmanın değişkenlerine ait basıklık ve çarpıklık değerleri belirtilmiştir.

Tablo 2.
Değişkenlerin Basıklık ve Çarpıklık Katsayıları

	N	Basıklık	Çarpıklık
Sosyal becerileri	279	-.765	.231
Evlilikte bilinçli farkındalık	279	-.828	.342
Ebeveynlikte bilinçli farkındalık	279	-.668	.013

Tablo 2’de yer aldığı üzere değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında bulunmuştur. Çokluk ve diğerleri (2018) basıklık ve çarpıklık katsayılarının +1 ile -1 arasında olmasının dağılımın normalliğini gösterdiğini açıklamaktadır. Ayrıca merkezi limit teoremine göre büyük örneklemelerin ($n > 30$) normal dağılım gösterdikleri varsayılmaktadır (Field, 2009). Tüm bu bilgiler dahilinde değişkenlerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiş ve parametrik testler kullanılmıştır. Sosyal becerinin çocukların cinsiyetlerine göre farklılaşma gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-Testi yapılmıştır.

Sosyal becerinin evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık değişkenleri açısından yordanmasını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmadan önce regresyon analizine ilişkin bazı varsayımlar test edilmiştir. Bu varsayımlardan örneklem büyüklüğü test edilirken $N > 50 + 8m$ (m , bağımsız değişken sayısı) formülü kullanılmaktadır. Analize dâhil edilen veri sayısının 279 olması bu varsayımı karşılamaktadır. Bir diğer varsayım çoklu ortak doğrusallık olup olmadığıdır. Çoklu ortak doğrusallık değişkenler arasından yüksek ($r > .90$) ilişkiyi ifade etmektedir. Değişkenler arası ilişkileri incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Bu çalışmada değişkenler arası korelasyon ilişkisi .41 ile .51 arasında bulunmuştur. Değişkenler arası yüksek düzeyde ilişki bulunmadığı için çoklu ortak doğrusallık varsayımının karşılandığı görülmektedir.

Çoklu ortak doğrusallığı test etmek için bağımsız değişkenlere ait Tolerans ve VIF değerlerine bakılmaktadır. Tolerans değerinin .10’dan küçük, VIF değerinin 10’dan büyük olması çoklu ortak doğrusallığı göstermektedir (Pallant, 2017). Bu çalışmada evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık için Tolerans değerleri 740, VIF değerleri ise 1.352’dir. Otokorelasyonu test etmek için Durbin-Watson testi uygulanmıştır. Durbin-Watson değeri 1.918’dir ve otokorelasyon yoktur (Kalaycı, 2005).

Verilerin regresyon analizine uygunluğu ile ilgili bir diğer varsayım uç değerlerdir. Uç değerleri belirlemek amacıyla Mahalanobis, Cook’s mesafeleri ve Leverage değeri, Casewise Diagnostic çıktısı ve saçılım grafiği incelenmiştir. Mahalanobis mesafeleri incelenirken bu çalışmada iki bağımsız değişken yer aldığı için 13.82 değeri referans alınmıştır. Bu çalışmada Cook’s mesafesi için kritik değer 0.014; Leverage değeri için .0215 olarak bulunmuştur (Field, 2009). Yapılan testlere göre Mahalanobis, Cook’s mesafeleri ve Leverage değeri için gerekli referans değerlerini aşan bir veri tespit edilmiştir. Saçılım grafiği ve casewise diagnostics çıktısı incelendiğinde ise iki uç veri bulunmuştur. Tüm testler sonucunda üç veri uç değer olarak kabul edilmiş ve regresyon analizine dâhil edilmemiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizi toplam 276 veri ile yapılmıştır.

Bulgular

1. Sosyal Becerinin Çocuğun Cinsiyeti Açısından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Sosyal becerinin çocukların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-Testi sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.*Programın İçerik Ögesine İlişkin Temalar*

Cinsiyet	N	Ort.	Ss	df	t	p
Kız	140	3.50	.342	277	2.319	.021
Erkek	139	3.40	.372			

Tablo 3'te görüldüğü üzere kız çocuklarının sosyal beceri puanları ile erkek çocuklarının sosyal beceri puanları arasında fark bulunmuştur ($t= 2.319, p< .05$). Buna göre kız çocuklarının sosyal beceri puanları erkek çocuklara göre anlamlı olarak daha fazladır.

2. Sosyal Beceri, Evlilikte Bilinçli Farkındalık ve Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık Arasındaki Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler

Sosyal beceri, evlilikte bilinçli farkındalık, ebeveynlikte bilinçli farkındalık arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Korelasyon katsayıları ve betimsel istatistikler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4.*Sosyal Beceri, Evlilikte Bilinçli Farkındalık ve Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık Arasındaki Korelasyon Katsayıları ve Betimsel İstatistikler*

Değişkenler	1	2	3
1. Sosyal beceri	–		
2. Evlilikte bilinçli farkındalık	.43**	–	
3. Ebeveynlikte bilinçli farkındalık	.41**	.51**	–
Ortalama	79.44	50.77	81.31
Standart sapma	8.28	6.20	9.97

** $p< .01$

Tablo 4'te ebeveynlikte bilinçli farkındalık, evlilikte bilinçli farkındalık ve sosyal beceri arasındaki ilişkilere yer verilmiştir. Korelasyon katsayısının -1.00 ile +1.00 arasında değerler aldığı bilinmektedir. .00-.30 arası değerler düşük, .30-.69 arası değerler orta, .70 ve üstü değerler ise yüksek düzey ilişkiyi göstermektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyükoztürk, 2018). Buna göre sosyal beceri ile evlilikte bilinçli farkındalık ($r= .43; p< .01$) ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık ($r= .41; p< .01$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Evlilikte bilinçli farkındalık ile ebeveynlikte bilinçli farkındalık ($r= .51; p< .01$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Değişkenlerin ortalamalarına bakıldığı zaman sosyal beceri 79.44, evlilikte bilinçli farkındalık 50.77, ebeveynlikte bilinçli farkındalık 81.31 puan olarak hesaplanmıştır.

3. Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık ve Evlilikte Bilinçli Farkındalığın Sosyal Beceriye Yordamasına İlişkin Bulgular

Sosyal becerinin ebeveynlikte bilinçli farkındalık ve evlilikte bilinçli farkındalık açısından yordama derecesini belirlemek için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizine ilişkin Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5.*Evlilikte Bilinçli Farkındalık ve Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalığın Sosyal Beceriye Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi*

Değişkenler	Standart		Beta	t	p	Kısmi R	İkili R
	B	Hata					
Sabit	1.745	.172		10.166	.000		
Ebeveynlikte Bilinçli farkındalık	.233	.052	.270	4.430	.000	.259	.229
Evlilikte Bilinçli Farkındalık	.220	.041	.324	5.312	.000	.306	.274

R= .521 R²= .271 F= 50.816 p< .001

Tablo 5'te görüldüğü üzere evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık değişkenleri sosyal beceriyi anlamlı olarak yordamaktadır ($p = .000$). Sosyal beceriye ait toplam varyansın %27'sinin evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık tarafından açıklandığı bulunmuştur. Yordayan değişkenlerin önem sırasını belirlemek için Beta değerlerine bakılmıştır. Buna göre evlilikte bilinçli farkındalık ebeveynlikte bilinçli farkındalığa göre sosyal becerinin daha öncelikli bir yordayıcısıdır. B katsayısına göre evlilikte bilinçli farkındalık değişkeninde meydana gelen bir birim artış sosyal beceride .233 birim artışı ifade etmektedir. Ebeveynlikte bilinçli farkındalıkta meydana gelen bir birim artış ise sosyal beceride .220 birim artışı göstermektedir. Test edilen bu modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p = .000$). Elde edilen modele ilişkin regresyon formülü aşağıda yer almaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada ebeveynlerin çocuklarının sosyal becerilerini değerlendirmelerine yönelik bulgulara göre kızların sosyal beceri puanları erkeklerden anlamlı olarak daha yüksek çıkmıştır. Alanyazın incelendiğinde benzer sonuçların yer aldığı çalışmalara rastlanmıştır (Abdi, 2010; Groves, 2005; Gültekin-Akduman vd., 2015; Walker, 2002). Ancak sosyal beceri puanlarının cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermediği de bulunmuştur (Van Horn vd., 2007). Kız çocuklarının sosyal beceri puanlarının yüksek olması kültürel özellikler ile açıklanabilir. Sosyal becerilerin özelliklerine bakıldığı zaman diğerleri ile etkileşim ve ilişki içinde olmayı beraberinde getirdiği görülmektedir. Etkileşim ve ilişki içinde olmak ise duygusal paylaşımı gerektirmektedir (Riggio, vd., 1990). Farklı araştırma sonuçlarında da toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak erkeklerin daha az duygusal paylaşımda buldukları görülmektedir (Abdi, 2010; Chaplin vd., 2005; Deniz vd., 2005; Hovsepian, 2005). Evrimsel psikoloji; kadınlar ve erkeklerin sosyal davranışları açısından belirgin şekilde farklılaşabildiğini öne sürmektedir. Kadınların erkeklere göre sosyal ilişkilere daha fazla önem atfettikleri, ilişki kurmaya daha yatkın oldukları görülmektedir (Archer, 1996). Kız çocuklarının sosyal beceri puanlarının yüksek çıkması çocukların dil gelişimi özellikleri açısından da açıklanabilir. Erken çocukluk döneminde kız çocuklarının kelime dağarcığının erkek çocuklarına göre daha fazla olduğu ve konuşmaya daha erken başladıkları bilinmektedir (Tümkeya, 2018). Koçak ve diğerleri (2014) kız çocuklarının dil becerilerinin erkek çocuklarına göre daha gelişmiş olduğunu bulmuşlardır. Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları da elde edilen bulguyu açıklayabilir. Eccles ve diğerleri (1990) ebeveynlerin cinsiyet rol kalıp yargılarına göre kız ve erkek çocuklarının yeterliklerini farklı değerlendirdiklerini bulmuştur. Bu çalışmada ebeveynlerin kız çocuklarının toplum içinde daha uyumlu, hoşgörülü ve nazik olmaları bekleyen bir tutum içinde olmaları verdikleri yanıtlara yansiyarak kız çocuklarının sosyal beceri puanlarının daha yüksek olmasını sağlamış olabilir. Dolayısıyla kız çocuklarının etkileşim içinde olmaya, duygusal paylaşımda bulunmaya yönelik eğilimlerinin olması ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları sosyal beceri puanlarının erkek çocuklarından fazla olmasını açıklayabilir.

Katılımcıların evlilik ilişkisinde kişilerarası bilinçli farkındalıkları çocuklarının sosyal becerilerini yordamıştır. Aile sistemleri teorisine göre; aile kendi içinde alt sistemlerden (eş, kardeş, anne-baba-çocuk) ve bu alt sistemlerin birbirleriyle olan etkileşimlerinden meydana gelmektedir (Minuchin, 1974). Bireyin gelişimsel açıdan daha iyi anlaşılması için ailenin ve aile alt sistemlerinin işlevlerinin anlaşılmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır (Minuchin, 1985). Çocuklar, anne babalarından etkilendikleri kadar anne babalarının birbirleriyle kurdukları karşılıklı ilişki ve iletişimden de etkilenmektedirler (Cox & Paley, 1997; Erel & Burman, 1995; Vaez vd., 2015). Evlilik ilişkisinin kalitesi çocukların sosyal davranışları üzerinde etkili olmaktadır (Chen vd., 1994). Evlilik ilişkisinde çatışmaları yapıcı bir şekilde çözmeye çalışan ebeveynlerin çocukları sosyal kabul gören davranışlar göstermektedir (Hosokowa & Katsura, 2017; McCoy vd., 2009). Buna karşın çatışmalarda yıkıcı davranışlar gösteren evli ebeveynlerin çocuklarında ise içselleştirme ve dışsallaştırma bozukluklarının olduğu görülmektedir (Davies & Cummings, 1998; Struge-Apple vd., 2006). Ebeveynin, ailenin ve çocuğun işlevselliği açısından evlilik ilişkisinde yıkıcı çatışmaların azaltılması ve bilinçli farkındalıklı davranılması faydalı görülmektedir (Lucas-Thompson vd., 2020). Evlilikte bilinçli farkındalık eşler arasında etkili iletişimi sağlamaktadır (Wachs & Cordova (2007). Eşini yargısız bir şekilde kabul etmekte ve empati kurmaktadır (Gambrel & Piercy, 2015). Düşüncelerini işlevsel bir şekilde organize ederek çatışma çözme becerilerini geliştirmektedir (Mogahdam & Kazerooni, 2017). Evlilikte kişilerarası bilinçli farkındalık sahibi olan birey, artan dikkat düzeyi ve kalitesi sayesinde eşine karşı duygusal becerileri daha etkili kullanmaktadır (Wachs & Cordova, 2007). Sosyal becerikli bireyler; kişilerarası ilişkilerde etkili

iletişimi başlatma ve sürdürme, diğerlerini kabul etme, olumlu cevap verme davranışlarını gösterirler (Gresham & Elliot, 1987). Etkileşim sürecinde duygularının farkına varıp bunları düzenleyebilirler (Arslan vd., 2011). Çocuklar, evlilik ilişkisine duyarlıdırlar (Davies & Cummings, 1998). Bu sayede sezgisel bir şekilde evlilikte kişilerarası bilinçli farkındalığın evlilik ilişkisine olan pozitif katkılarından etkileniyor ve bu etki onların sosyal becerilerine yansıyor olabilir. Bu yansıma yayılma hipotezi açısından yorumlanabilir. Ebeveynlerin evliliklerine ilişkin memnuniyetleri arttıkça çocuklarına yönelik yatırımları artmaktadır (Oosterhouse vd., 2019). İşlevselliğini yitiren evlilikler ebeveynlerin çocuklarına güvenli bir gelişim ortamı oluşturmak için gerekli olan duyarlılıklarını ve uyumlarını ketyebilirken (Oosterhouse vd., 2019); evlilik işlevselliği sonucunda ortaya çıkan pozitif duygular, sıcaklık ve memnuniyet ebeveyn çocuk ilişkisine yayılmakta ve bu etki oldukça sağlam olmaktadır (Stroud vd., 2011). Eş alt sisteminde yaşanan duygulanımlar ve iletişim biçimleri yayılmacı etkiye sahiptir ve ebeveynler bunu ebeveyn-çocuk alt sistemine alt sistemine yansıtmaktadırlar (Rinaldi vd., 2003; Stroud, 2015; Sturge-Apple vd., 2006). Bu araştırmanın bulguları yayılma etkisi bağlamında düşünülürse araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik bilinçli farkındalıkla ilgili davranışları çocukların sosyal becerilerini geliştiriyor olabilir.

Ebeveynlikte bilinçli farkındalığın çocuklarda sosyal becerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Ebeveynlikte bilinçli farkındalık işlevsiz ebeveyn davranışlarını ortadan kaldırarak çocukla daha kaliteli bir ilişki geliştirmeyi sağlamaktadır (Duncan vd., 2009; Pratschers vd., 2019). Çocukla etkileşime yönelik açık ve tarafsız bir dikkati içerir (Bögels vd., 2010). Ebeveynler dikkatlerini odaklayarak çocuklarını etkin bir şekilde dinleyebilir ve çocukla olan iletişimi daha doğru anlayabilirler (Siegel, 2010). Sadece sözel ifadeleri değil beden dili, ses tonu, fiziksel ya da duygusal işaretleri de farkındalıkla takip ederler (Duncan vd., 2009). Ebeveynlikte bilinçli farkındalığın, iletişim becerilerinin etkin kullanımını sağladığı söylenebilir. Ebeveynlik bağlamında daha dikkatli davranarak çocukla etkileşimde uygun yöntemleri kullanmaktır (Wang vd., 2018). Sosyal beceriler diğerleriyle olumlu ilişkiler kurmak için etkileşimi devam ettirecek uygun davranışları içine alırken etkileşimi sekteye uğratan ya da sonlandıran davranışları dışarıda tutmaktadır (McClellan & Katz, 1993). Sosyal beceriler de aktif dinleme, sözel ve sözel olmayan ifadeleri ayırt etme gibi iletişim becerilerini kapsamaktadır (Avcıoğlu, 2007). Ebeveynlerin iletişim becerileri ile çocuklarının sosyal becerileri arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (Köyçeğiz & Özbey, 2019). Bu bağlamda ebeveynlikte bilinçli farkındalık ebeveynin çocuğuyla etkili iletişim kurarak iletişim boyutunda çocuğun sosyal becerilerine katkı sağlıyor olabilir.

Ebeveynlikte bilinçli farkındalık, ebeveynin kendini ve çocuğunu kabul etmesini içermektedir (McCaffrey vd., 2017). Ebeveynin çocuğunu kabulü çocuğunun sınırlarını fark etmesi, davranışlarını değiştirmeye çalışmaması ve özellikle kendini kabul etmesidir (Gordon, 2013). Ebeveyn kendini ve çocuğunu yargılamadığı zaman ön yargılardan arınık ve kapsayıcı olmakta; böylece çocukla sağlıklı etkileşimi sağlayabilmektedir (McKee vd., 2017). Sosyal beceriler kapsamında istendik davranışlar da çoğunlukla diğerlerinin kabulünü almakla gerçekleşmektedir (Eisenberg vd., 1983). Erken çocukluk döneminde kişilerarası ilişkiler özellikle çocukların akranları tarafından kabulüne dayanmaktadır (Lindsey, 2002). Çocuk kendinden farklı olan akranları ve yetişkinleri kabul ederek onlarla etkileşimi sürdürebilmektedir (McClellan & Katz, 1993). Annenin ve babanın çocuğunu kabulü, çocuğun prososyal davranışlarını yordamakta (Gülay & Önder, 2011) ve çocukta sosyal olarak yeterli davranışlar ile pozitif ilişki göstermektedir (Chen, 1994). Ebeveyn çocuk ilişkisinde, çocuğun kabul edildiğini hissetmesi sosyal ilişkilerine yansıyor olabilir. Böylece ebeveynlikte bilinçli farkındalık, ebeveynin kendini ve çocuğunu kabul etmesiyle çocuğun kabul boyutunda sosyal becerilerini açıklayıcı olabilir.

Bilinçli farkındalık sayesinde ebeveyn; stres altında aktifleşen alışkanlıklarının, güçlü duygularının ve otomatik tepkilerinin farkına varır (Bögels vd., 2014). Ebeveynler, ebeveyn çocuk etkileşiminde bilinçli farkındalıklı oldukları zaman bir tepkide bulunmadan önce duygu ve düşüncelerini net bir şekilde algılayabilir (Dumas, 2005). Bu sayede ebeveynler duygu ve düşüncelerini daha az tepkisel ifade edebilirler (Zhang vd., 2019). Olumsuz duygularını yapıcı bir şekilde ortaya koyma becerisi kazanmaktadırlar. Olumsuz duyguları yıkıcı olmayan şekillerde ifade etmek çocukların sosyalleşme süreçleri için bir gerekliliktir (Dumas, 2005). Ebeveynin duygularını düzenleyebilme ve kontrol etme becerileri çocukların sosyal becerileri ile anlamlı pozitif ilişki göstermektedir (Özabacı, 2006). Duygularını zarar verici olmadan ifade edebilen ve özerklik kazanımını destekleyen ebeveynlerin çocukları sosyal ortamlara daha fazla katılım

göstermektedirler (Engels vd., 2002). Çocukların sosyalleşmelerinde öz düzenleme ve duygu düzenleme gibi becerilerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Erken çocukluk döneminde sosyal beceriler; öfke ve kızgınlık duygularını fark etme, kontrol etme ve bu duyguları zarar verici olmadan ifade etme davranışlarını kapsamaktadır (Avcıoğlu, 2007; Kınık & Odacı, 2019; McClellan & Katz, 1993). Bu dönemde daha az stresli ve otomatik tepkilerden sıyrılmış ebeveynlerin çocukların öz düzenleme becerilerini kazanmaları için daha iyi bir rol model olması beklenmektedir (Corthorn & Milicic, 2016). Ebeveynlikte bilinçli farkındalık kapsamında öz düzenleme ve duygu düzenleme becerilerini kullanmış olmaları çocuklarının bu boyuttaki sosyal becerilerini olumlu yönde etkiliyor olabilir.

Ebeveynin kendine ve çocuğuna yönelik şefkat göstermesi ebeveynlikte bilinçli farkındalığın bileşenlerinden biridir (Duncan vd., 2009). Ebeveynin kendine şefkat göstermesi kendi başarısızlıklarına ve güçlüklerine daha duyarlı olması, kendine daha nazik davranması ve daha az eleştirel olması demektir (Gouveia vd., 2016). Ebeveynlikte bilinçli farkındalık ile ebeveyn kendine ve çocuğuna şefkatle yaklaşmayı öğrenebilir (Duncan vd., 2009). Ebeveyn kendisinin ve çocuğunun olumsuz ve zorlayıcı duygu ve deneyimlerinden kaçmak yerine onlarla birlikte olur (Neff & Germer, 2018; Siegel, 2010). Ayrıca öz şefkat sosyal ilişkilere (Umphrey & Sherblom, 2014) ve sosyal bağlılığa (Neff & Germer, 2018) katkıda bulunmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarına kabul ve sıcaklık göstermeleri çocukların sosyal yeterlikleri ile pozitif ilişki göstermektedir (Bayındır vd., 2017). Ebeveynin şefkatli, duyarlı olması, çocuğunu izlemesi çocukların akranları ile sağlıklı etkileşim kurmaları ile ilişki göstermektedir (Engels vd., 2002). Başkalarına ilgi duymak, onların duyguları ile ilgilenmek ve yardımlaşmak sosyal becerilerin de kapsamındadır (McClellan & Katz, 1993). Dolayısıyla ebeveynlerin kendilerine ve çocuklarına yönelik şefkatleri ebeveynlikte daha sakin hissetmelerini, çocuklarına daha fazla sıcaklık göstermelerini sağlayarak; sosyal becerilerine duygusal etkileşim boyutunda etki ediyor olabilir.

Araştırma sonucunda evlilikte kişilerarası bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte kişilerarası bilinçli farkındalığın birlikte çocukların sosyal becerilerini anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ekolojik sistem teorisine göre ailesel faktörler çocukların gelişimini doğrudan etkilemektedir. Çocuk, aile bağlamında farklı sosyal ortamlara uyum sağlayacağı beceriler kazanmaktadır (Bronferbrenner, 1986). Evlilik ilişkisinin de aileyi etkilediği dikkate alınınca çocukların sosyal becerileri kazanımında evlilik ilişkisinin etkili olduğu söylenebilir (Bronferbrenner & Commis, 2007). Sosyal öğrenme teorisine göre çocuklar; gözlem ve taklit yoluyla duygusal, bilişsel ve davranışsal öğrenmeler yaşayabilir (Bandura & McClelland, 1977). Ebeveynler ve diğer yetişkinler çocukların öğrenme süreçlerinde yer alan önemli rol modelleridir (Bandura, 1969). Bu çalışmada evlilikte bilinçli farkındalığın ve ebeveynlikte bilinçli farkındalığın çocuklarda sosyal beceriyi yordaması ekolojik sistem kuramının çevresel etki ve sosyal öğrenme teorisinin sosyal model alma kavramı ile açıklanabilir. Çocuğun ebeveynlerini hem ebeveyn olarak kendileriyle kurdukları ilişki bağlamında hem de eş ilişkisi bağlamında birbirleriyle etkili iletişim kurarken, empati yaparken, duygularını ve düşüncelerini ifade ederken rol model olmaları çocuğun gözlem ve yaşantı yoluyla bunları öğrenmesine ve kendi sosyal beceri süreçlerine aktarmasını sağlıyor olabilir.

Bu çalışmada, evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalığın çocukların sosyal becerilerini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Sağlıklı bir bireyin önemli koşullarından biri diğerleri ile sağlıklı ilişkiler kurabilmektir. Sosyal beceriler; çocukların şimdiki ve gelecekteki kişiliklerine ve kişilerarası ilişkilerine temel oluşturmaktadır. Bu çalışma ile çocukların sosyal becerilerinde evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalığın etkili olduğu görülmüştür. Ebeveynler çocuklarının gelişimindeki göstermiş oldukları davranışlarla önemli bir konumdadırlar. Bu çalışmada bilinçli farkındalığı eş ilişkisi ve ebeveyn çocuk ilişkisinde birlikte incelenerek çocuklarda sosyal becerilerin açıklanmasına yeni ve farklı bir bakış açısı sunulmaktadır.

Bu çalışmanın alanyazına getirdiği yeniliklerle birlikte birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Kesitsel modele dayalı olması bunlardan birincisidir. Bu çalışmada incelenen değişkenlerin zamana bağlı olarak değişiklik gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla boylamsal araştırmalar tasarlanabilir. İkincisi, tarama modeli neden sonuç ilişkisi hakkında bir bulgu vermemektedir. Evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalığın sosyal beceriyi nasıl açıkladığına dair veriler elde etmek için deneysel araştırmalar yürütülebilir. Üçüncüsü, araştırma 3-7 yaş arası çocukların ebeveynleri ile yürütülmüştür.

Gelecek araştırmalarda farklı spesifik yaş gruplarındaki çocukların sosyal becerileri evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık açısından incelenebilir. Dördüncüsü, bu araştırmada evlilikte bilinçli farkındalık ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık bağımsız değişkenleri araştırılmıştır. Gelecek araştırmalarda ortak ebeveynlik, evlilik çatışması, ebeveyn stresi gibi farklı değişkenler eklenebilir. Beşinci olarak bu araştırma normal gelişim gösteren çocukların sosyal becerilerini açıklamaktadır. Gelecek araştırmalarda gelişimsel güçlüğü ya da davranışsal problemler gösteren çocukların örnekleme dâhil edildiği farklı araştırmalar tasarlanabilir. Ebeveynlerin evlilikte ve ebeveynlikte bilinçli farkındalıklarını artıracak psikoeğitim programları hazırlanabilir.

“Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Yönergesinde” yer alan tüm kurallara uyulmuş ve yönergenin ikinci bölümünde yer alan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięine Aykırı Eylemlerden” hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

Yazar Katkı Oranı

Yazarlar, çalışmaya eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Etik Beyan

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Yönergesinde” bulunan tüm kurallara uyulmuştur. “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięine Aykırı Eylemlerden” hiçbirini yapılmamıştır.

Çatışma Beyanı

Yazarlar bu çalışma kapsamında herhangi bir kişi veya kurum ile çıkar çatışması yaşamamışlardır.

References

- Abdi, B. (2010). Gender differences in social skills, problem behaviors and academic competence of Iranian kindergarten children based on their parent and teacher ratings. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1175–1179. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.256>
- Archer, J. (1996). Sex differences in social behavior: Are the social role and evolutionary explanations compatible?. *American Psychologist*, 51(9), 909–917. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.51.9.909>
- Arslan, E., Durmuşoğlu-Saltali, N., & Yılmaz, H. (2011). Social skills and emotional and behavioral traits of preschool children. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39(9), 1281–1287. <https://doi.org/10.2224/sbp.2011.39.9.1281>
- Avcıoğlu, H. (2007). Validity and reliability study of social skills assessment scale (4-6 years). *Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education*, 7(2), 93–103.
- Aydin, A. (2018). *Examination of the relationships between the social emotional adaptation of children receiving preschool education aged 5-6 years, the marriage satisfaction of parents and the level of family resilience* [Unpublished master's thesis]. Pamukkale University.
- Bakken, L., Brown, N., & Downing, B. (2017). Early childhood education: The long-term benefits. *Journal of research in Childhood Education*, 31(2), 255–269. <https://doi.org/10.1080/02568543.2016.1273285>
- Bandura, A. (1969). Social-learning theory of identificatory processes. In D. A. Goslin (Ed.), *Handbook of socialization theory and research*, (pp. 213–262). Rand McNally College Publishing Company.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social learning theory* (Vol. 1). Englewood Cliffs.
- Bayındır, D., Güven, G., Sezer, T., Akşin Yavuz, E., & Yılmaz, E. (2017). The relationship between maternal acceptance-rejection levels and preschoolers' social competence and emotion regulation skills. *Journal of Education and Learning*, 6, 305–316. <https://doi.org/10.5539/jel.v6n2p305>
- Braeken, M. A., Jones, A., Otte, R. A., Nyklíček, I., & Van den Bergh, B. R. (2017). Potential benefits of mindfulness during pregnancy on maternal autonomic nervous system function and infant development. *Psychophysiology*, 54(2), 279–288. <https://doi.org/10.1111/psyp.12782>
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723–742.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2007). The bioecological model of human development. In R. M. Lerner & W. Damon (Eds.), *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development* (pp. 793–828). John Wiley & Sons Inc.
- Bögels, S. M., Lehtonen, A., & Restifo, K. (2010). Mindful parenting in mental health care. *Mindfulness*, 1(2), 107–120. <https://doi.org/10.1007/s12671-010-0014-5>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, K. Ş., & Karadeniz, Ş. (2012). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Campbell, S. B. (1995). Behavior problems in preschool children: A review of recent research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 36(1), 113–149. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1995.tb01657.x>
- Cartledge, G., & Milburn, J. F. (1978). The case for teaching social skills in the classroom: A review. *Review of Educational Research*, 48(1), 133–156. <https://doi.org/10.3102/00346543048001133>
- Chaplin, T. M., Cole, P. M., & Zahn-Waxler, C. (2005). Parental socialization of emotion expression: Gender differences and relations to child adjustment. *Emotion*, 5(1), 80–88.
- Chen, X. (1994). Family conditions, parental acceptance, and social competence and aggression in Chinese children. *Social Development*, 3(3), 269–290. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.1994.tb00045.x>

- Corthorn, C., & Milicic, N. (2016). Mindfulness and parenting: A correlational study of non-meditating mothers of preschool children. *Journal of Child and Family Studies*, 25(5), 1672–1683. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0319-z>
- Cox, M. J., & Paley, B. (2003). Understanding families as systems. *Current Directions in Psychological Science*, 12(5), 193–196. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.01259>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1998). Exploring children's emotional security as a mediator of the link between marital relations and child adjustment. *Child Development*, 69(1), 124–139. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1998.tb06138.x>
- Demir, M., Jaafar, J., Bilyk, N., & Mohd Ariff, M. R. (2012). Social skills, friendship, and happiness: A cross-cultural investigation. *The Journal of Social Psychology*, 152(3), 379–385. <https://doi.org/10.1080/00224545.2011.591451>
- Deniz, M., Hamarta, E., & Ari, R. (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 33(1), 19–32. <https://doi.org/10.2224/sbp.2005.33.1.19>
- Dereli, E. (2008). *Çocuklar için sosyal beceri eğitim programının 6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi
- Dereli-İman, E. (2013). Turkish adaptation of the social problem solving scale for children for the 6th age group and the relationship between preschool behavior problems and social problem-solving skills. *Educational Sciences in Theory and Practice*, 13(1), 479–498.
- Dereli-İman, E. (2014). The effect of the values education program on the social development of children aged 5-6 years: Social skills, psycho-social development and social problem-solving skills. *Educational Sciences in Theory and Practice*, 14(1), 249–268. <https://doi.org/10.12738/estp.2014.1.1679>
- Dumas, J. E. (2005). Mindfulness-based parent training: Strategies to lessen the grip of automaticity in families with disruptive children. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 34(4), 779–791. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3404_20
- Duncan, L. G. (2007). *Assessment of mindful parenting among parents of early adolescents: Development and validation of the Interpersonal Mindfulness in Parenting scale* [Unpublished doctoral dissertation]. The Pennsylvania State University.
- Duncan, L. G., Coatsworth, J. D., & Greenberg, M. T. (2009). A model of mindful parenting: Implications for parent-child relationships and prevention research. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 12(3), 255–270. <https://doi.org/10.1007/s10567-009-0046-3>
- Eccles, J. S., Jacobs, J. E., & Harold, R. D. (1990). Gender role stereotypes, expectancy effects, and parents' socialization of gender differences. *Journal of Social Issues*, 46(2), 183–201.
- Eisenberg, N., Lennon, R., & Roth, K. (1983). Prosocial development: A longitudinal study. *Developmental Psychology*, 19(6), 846–855. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.19.6.846>
- Elliot, S. N., Busse, R. T., & Gresham, F. M. (1993). Behavior rating scales: Issues of use and development. *School Psychology Review*, 22(2), 313–321. <https://doi.org/10.1080/02796015.1993.12085655>
- Engels, R. C., Deković, M., & Meeus, W. (2002). Parenting practices, social skills and peer relationships in adolescence. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 30(1), 3–17. <https://doi.org/10.2224/sbp.2002.30.1.3>
- Erel, O., & Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: a meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 118(1), 108–132. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.118.1.108>
- Erus, S. M. (2019). *Evlilikte bilinçli farkındalık ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide duygusal zeka ve evlilik uyumunun aracılık rolü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.

- Erus, S. M., & Deniz, E. (2018). Development of Mindfulness in Marriage Scale (MMS): Validity and reliability study. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 6(2), 96–113.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics: and Sex and Drugs and Rock 'n' Roll* (3th ed.). Sage Publication.
- Flook, L., Goldberg, S. B., Pinger, L., & Davidson, R. J. (2015). Promoting prosocial behavior and self-regulatory skills in preschool children through a mindfulness-based Kindness Curriculum. *Developmental Psychology*, 51(1), 44–51. <https://doi.org/10.1037/a0038256>
- Gambrel, L. E., & Piercy, F. P. (2015). Mindfulness-based relationship education for couples expecting their first child—Part 2: Phenomenological findings. *Journal of Marital and Family Therapy*, 41(1), 25–41. <https://doi.org/10.1111/jmft.12065>
- Gresham, F. M. (1986). Conceptual issues in the assessment of social competence. In P. S. Strain, M. J. Guralnick, & H. M. Walker (Eds), *Children's social behavior: Development, assessment, and modification* (pp. 143–179). Academic Press.
- Gresham, F. M., & Elliott, S. N. (1987). The relationship between adaptive behavior and social skills: Issues in definition and assessment. *The Journal of Special Education*, 21(1), 167–181. <https://doi.org/10.1177/002246698702100115>
- Groves, K. S. (2005). Gender differences in social and emotional skills and charismatic leadership. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 11(3), 30–46. <https://doi.org/10.1177/107179190501100303>
- Gryczkowski, M., Jordan, S. S., & Mercer, S. H. (2018). Moderators of the relations between mothers' and fathers' parenting practices and children's prosocial behavior. *Child Psychiatry & Human Development*, 49(3), 409–419. <https://doi.org/10.1007/s10578-017-0759-3>
- Gouveia, M. J., Carona, C., Canavarro, M. C., & Moreira, H. (2016). Self-compassion and dispositional mindfulness are associated with parenting styles and parenting stress: The mediating role of mindful parenting. *Mindfulness*, 7(3), 700–712.
- Gördesli, M. A., Arslan, R., Çekici, F., Sünbül, Z. A., & Malkoç, A. (2018). The psychometric properties of Mindfulness in Parenting Questionnaire (MIPQ) in Turkish sample. *European Journal of Education Studies*, 5(5), 175–188. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1477467>
- Gülay, H., & Önder, A. (2011). Comparing parental acceptance: The rejection levels and peer relationships of Turkish preschool children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 1818–1823. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.009>
- Gültekin Akduman, G., Günindi, Y., & Türkoğlu, D. (2015). Addressing the relationship between preschool children's social skill levels and behavioural problems. *Journal of International Social Research*, 8(37), 673–683.
- Han, Z. R., Ahemaitijiang, N., Yan, J., Hu, X., Parent, J., Dale, C., DiMarzio, K., & Singh, N. N. (2021). Parent mindfulness, parenting, and child psychopathology in China. *Mindfulness*, 12(2), 334–343. <https://doi.org/10.1007/s12671-019-01111-z>
- Hosokawa, R., & Katsura, T. (2017). Marital relationship, parenting practices, and social skills development in preschool children. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 11(1), 1–8. <https://doi.org/10.1186/s13034-016-0139-y>
- Hovsepian, L. C. (2005). *The change in emotional language as a function of social skills training with and without parent involvement* [Unpublished doctoral dissertation]. Alliant International University.
- Howes, C., & James, J. (2002). Children's social development within the socialization context of childcare and early childhood education. In P. K. Smith & C. H. Hart (Eds.), *Blackwell handbook of childhood social development* (pp. 137–155). Blackwell Publishers.
- Karataş, Z. (2019). Sosyal beceriye giriş. M. E. Deniz ve A. Eryılmaz (Ed.) *Sosyal beceri eğitimi içinde* (ss. 11–23). Pegem Akademi.

- Kınık, Ö., & Odacı, H. (2019). The effect of social skills training on the submissive behavior of middle school students. *Primary Education Online*, 18(1), 285–295. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.527220>
- Koçak, N., Ergin, B., & Yalçın, H. (2014). Examination of the levels of Turkish language use of children aged 60-72 months and the influencing factors. *Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Social and Economic Research*, 2014(4), 100–106. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.95564>
- Köyceğiz, M., & Özbey, S. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin iletişim becerileri ile çocuklarının sosyal becerileri ve problem davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 1707–1734.
- Lindsey, E. W. (2002). Preschool children's friendships and peer acceptance: Links to social competence. *Child Study Journal*, 32(3), 145–156.
- Lucas-Thompson, R. G., Seiter, N. S., Broderick, P. C., & Coatsworth, J. D. (2020). Mindfulness interventions to reduce impact of interparental conflict on adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 29(2), 392–402. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01599-y>
- McCaffrey, S., Reitman, D., & Black, R. (2017). Mindfulness in Parenting Questionnaire (MIPQ): Development and validation of a measure of mindful parenting. *Mindfulness*, 8(1), 232–246. <https://doi.org/10.1007/s12671-016-0596-7>
- McClellan, D. E., & Katz, L. G. (1993). *Young children's social development: A checklist*. ERIC Digest.
- McClelland, M. M., & Morrison, F. J. (2003). The emergence of learning-related social skills in preschool children. *Early Childhood Research Quarterly*, 18(2), 206–224. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(03\)00026-7](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(03)00026-7)
- McCoy, K., Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2009). Constructive and destructive marital conflict, emotional security and children's prosocial behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 50(3), 270–279. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2008.01945.x>
- McKee, L. G., Parent, J., Zachary, C. R., & Forehand, R. (2018). Mindful parenting and emotion socialization practices: Concurrent and longitudinal associations. *Family Process*, 57(3), 752–766. <https://doi.org/10.1111/famp.12329>
- Merrell, K. W. (1995). An investigation of the relationship between social skills and internalizing problems in early childhood: Construct validity of the Preschool and Kindergarten Behavior Scales. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 13(3), 230–240. <https://doi.org/10.1177/073428299501300302>
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Routledge.
- Minuchin, P. (1985). Families and individual development: Provocations from the field of family therapy. *Child Development*, 56(2), 289–302. <https://doi.org/10.2307/1129720>
- Moghadam, N. K., & Kazerooni, G. (2017). A study of mindfulness-based stress reduction's effectiveness on marital satisfaction in women. *International Journal of Health Studies*, 3(1), 36–39. <http://dx.doi.org/10.22100/ijhs.v3i1.149>
- Moreira, H., & Canavarro, M. C. (2018). The association between self-critical rumination and parenting stress: The mediating role of mindful parenting. *Journal of Child and Family Studies*, 27(7), 2265–2275. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1072-x>
- Neff, K., & Germer, C. (2018). *The mindful self-compassion workbook: A proven way to accept yourself, build inner strength, and thrive*. Guilford Publications.
- Oosterhouse, K., Riggs, S. A., Kaminski, P., & Blumenthal, H. (2020). The executive subsystem in middle childhood: Adult mental health, marital satisfaction, and secure-base parenting. *Family Relations*, 69(1), 166–179. <https://doi.org/10.1111/fare.12408>
- Özabacı, N. (2006). A study on the relationship between children's social skills and parents' social skills. *Firat University Journal of Social Sciences*, 16(1), 163–179.

- Özbey, S. (2013). Effects of parents' marital adjustment and perceived social support on preschool children's social skills. *Educational Research International*, 1(2), 95–105.
- Özbey, S., & Alisinanoğlu, F. (2009). Examination of the problem behaviors of 60-72 month old children attending preschool education according to some variables. *Journal of International Social Research*, 1(6), 493–517.
- Özyürek, A., Begde, Z., & Yavuz, N. F. (2014). The relationship between preschool children's social skills and adult interactions in their immediate environment. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences*, 16(2), 111–129.
- Pallant, J. (2017). *SPSS kullanma kılavuzu: SPSS ile adım adım veri analizi*. (S. Balcı & B. Ahi, Çev. Ed.). Anı Yayıncılık.
- Parke, R. D., & Buriel, R. (1998). Socialization in the family: Ethnic and ecological perspectives. In W. Damon & N. Eisenberg (Eds.), *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (pp. 463–552). John Wiley & Sons, Inc.
- Potharst, E. S., Aktar, E., Rexwinkel, M., Rigterink, M., & Bögels, S. M. (2017). Mindful with your baby: Feasibility, acceptability, and effects of a mindful parenting group training for mothers and their babies in a mental health context. *Mindfulness*, 8(5), 1236–1250.
- Pratscher, S. D., Wood, P. K., King, L. A., & Bettencourt, B. (2019). Interpersonal mindfulness: Scale development and initial construct validation. *Mindfulness*, 10(6), 1044–1061. <https://doi.org/10.1007/s12671-018-1057-2>
- Riggio, R. E., Throckmorton, B., & Depaola, S. (1990). Social skills and self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 11(8), 799–804. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(90\)90188-W](https://doi.org/10.1016/0191-8869(90)90188-W)
- Rinaldi, C. M., & Howe, N. (2003). Perceptions of constructive and destructive conflict within and across family subsystems. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 12(5), 441–459. <https://doi.org/10.1002/icd.324>
- Segrin, C., & Taylor, M. (2007). Positive interpersonal relationships mediate the association between social skills and psychological well-being. *Personality and Individual Differences*, 43(4), 637–646. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.01.017>
- Siegel, R. D. (2009). *The mindfulness solution: Everyday practices for everyday problems*. Guilford Press.
- Siu, A. F., Ma, Y., & Chui, F. W. (2016). Maternal mindfulness and child social behavior: The mediating role of the mother-child relationship. *Mindfulness*, 7(3), 577–583. <https://doi.org/10.1007/s12671-016-0491-2>
- Stroud, C. B., Durbin, C. E., Wilson, S., & Mendelsohn, K. A. (2011). Spillover to triadic and dyadic systems in families with young children. *Journal of Family Psychology*, 25(6), 919–930. <https://doi.org/10.1037/a0025443>
- Stroud, C. B., Meyers, K. M., Wilson, S., & Durbin, C. E. (2015). Marital quality spillover and young children's adjustment: Evidence for dyadic and triadic parenting as mechanisms. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 44(5), 800–813. <https://doi.org/10.1080/15374416.2014.900720>
- Sturge-Apple, M. L., Davies, P. T., & Cummings, E. M. (2006). Impact of hostility and withdrawal in interparental conflict on parental emotional unavailability and children's adjustment difficulties. *Child Development*, 77(6), 1623–1641. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00963.x>
- Şahin, S. (2015). Boşanmış ailelerden gelen okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerileri ile akran ilişkilerinin incelenmesi [Yayınlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Tunçeli, H. İ., & Zembat, R. (2017). Evaluation and importance of development in early childhood. *Journal of Educational Theory and Practice Research*, 3(3), 1–12.

- Tümekaya, S. (2018). Dil gelişimi. M. E. Deniz. (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim içinde* (ss. 11–23). Pegem Akademi.
- Umphrey, L. R., & Sherblom, J. C. (2014). The relationship of hope to self-compassion, relational social skill, communication apprehension, and life satisfaction. *International Journal of Wellbeing*, 4(2), 1–18. <https://doi.org/10.5502/ijw.v4i2.1>
- Vaez, E., Rohini I., Abbas A., Rumaya J., & Mariani M. (2015). How marital relations affect child behavior: review of recent research. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 10(4), 321–336. <https://doi.org/10.1080/17450128.2015.1112454>
- Van den Heuvel, M. I., Johannes, M. A., Henrichs, J., & Van den Bergh, B. R. H. (2015). Maternal mindfulness during pregnancy and infant socio-emotional development and temperament: The mediating role of maternal anxiety. *Early Human Development*, 91(2), 103–108. <https://doi.org/10.1016/j.earlhumdev.2014.12.003>
- Van Horn, M. L., Atkins-Burnett, S., Karlin, E., Ramey, S. L., & Snyder, S. (2007). Parent ratings of children's social skills: Longitudinal psychometric analyses of the Social Skills Rating System. *School Psychology Quarterly*, 22(2), 162–199. <https://doi.org/10.1037/1045-3830.22.2.162>
- Wachs, K., & Cordova, J. V. (2007). Mindful relating: Exploring mindfulness and emotion repertoires in intimate relationships. *Journal of Marital and Family Therapy*, 33(4), 464–481. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2007.00032.x>
- Walker, S., Irving, K., & Berthelsen, D. (2002). Gender influences on preschool children's social problem-solving strategies. *The Journal of Genetic Psychology*, 163(2), 197–209. <https://doi.org/10.1080/00221320209598677>
- Wang, Y., Liang, Y., Fan, L., Lin, K., Xie, X., Pan, J., & Zhou, H. (2018). The indirect path from mindful parenting to emotional problems in adolescents: The role of maternal warmth and adolescents' mindfulness. *Frontiers in Psychology*, 9, 1–7. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00546>
- Xuan, X., Chen, F., Yuan, C., Zhang, X., Luo, Y., Xue, Y., & Wang, Y. (2018). The relationship between parental conflict and preschool children's behavior problems: A moderated mediation model of parenting stress and child emotionality. *Children and Youth Services Review*, 95, 209–216. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.10.021>
- Zhang, W., Wang, M., & Ying, L. (2019). Parental mindfulness and preschool children's emotion regulation: The role of mindful parenting and secure parent-child attachment. *Mindfulness*, 10(12), 2481–2491. <https://doi.org/10.1007/s12671-019-01120-y>
- Ziv, Y. (2013). Social information processing patterns, social skills, and school readiness in preschool children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 114(2), 306–320. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2012.08.009>